

DE SPAANSCH E ARMADA.

(1588.)

In 't laatst van Mei 1588 liep de Spaansche Armada, de Onoverwinnelijke Vloot, de haven van Lissabon uit, en twee maanden later verkondigde de gloed van tienduizend vuurbakens aan het Engelsche volk, dat zijn godsdienst, zijn vrijheid en zijn onafhankelijkheid werden bedreigd.

Koningin Elizabeth en haar volk werden door de Jobs-tijding geheel verrast. En nog geen dag te voren had het Hof bericht ontvangen, dat de Armada, door de Juni- en Julistormen geteisterd en verstrooid, dit jaar haar tocht niet zou voortzetten.

Het was nu anders uitgekomen. Doch met zuchten en klagen kon men er niet komen. En de Engelsche zee-lieden van die dagen kenden de spreuk: „Bid en werk!”

Den 31sten Juli, des Zondagsmorgens te negen uur, viel de Engelsche vloot dicht bij de kust van Cornwallis onversaagd den vijand aan. Nóóit hadden de Engelsche matrozen zulk een vloot gezien, en met verbazing keken zij in hun notendoppen naar die prachtige zeekasteelen, naar die logge galeiën met haar ontzaglijke torens aan den voor- en achterstevens, naar die galjoenen met haar vervaarlijke kromstevens.

Door de zomerkoelte langzaam voortgestuwd, leek het een grootsche paradevloot. Zij was met tallooze vlaggen versierd; Medina Sidonia, de gouden Hertog, stond met een trotsch gebaar in zijn kegelvormige verschansing, en onder gejuich en krijgsmuziek dreef de Armada daar heen in den vorm eener halve maan. Daar lag iets overweldigends in de verschijning van die vloot, en voor den oppervlakkigen toeschouwer moest de aanval der Engelsche vloot een dolle razernij lijken.

Toch was het zoo niet. De geweldige zeekasteelen van Spanje waren log en onbeholpen, terwijl de Engelsche schepen, waarvan het allergrootste 1100 ton mat, vlug en snel het water kliefd. Beroemde vlootvoogden als Frobisher en Howard, Drake en Hawkins voerden de Engelschen aan, en in zeemanschap waren deze zeelieden den Spanjaarden verre de baas.

In 't gezicht van Plymouth dreven de strijdende vloten voorbij. Vele duizenden stroomden samen, om getuige te zijn van het gevecht, en gewis is er toen in Engeland veel gebeden, dat God de plannen van Koning Filips mocht vrijdelen.

De Spanjaarden deden alles, wat in hun vermogen was, om den vijand te omklemmen en dood te drukken, maar de Engelschen waren wel zoo verstandig, het zoo ver niet te laten komen. Ze vielen de Spaansche achterhoede aan als de panters den olifant; zij berokkenden den Spanjaard ernstige schade, en eerst de nacht scheidde de vechtenden.

Elken dag werd er nu slag geleverd, en des Woensdags werd de strijd geweldig. De Engelschen vochten, tot hun ammunitie opraaakte; toen grepen zij naar den midde-eeuwschen boog, en menig Spanjaard stortte neer, met den doodelijken pijl in de borst. Zelfs de Spaansche vloot begon een nijpend gebrek aan kruut en lood te krijgen, en sedert de monnik Berthold Schwarz het bus-

kruit had uitgevonden, was er nooit op een enkelen dag zoo veel buskruit verschoten.

Medina Sidonia zag reikhalzend uit naar Calais, en toen des Zaterdag de reede van Calais werd bereikt, zeide de admiraal met een verruimd gemoed: „Eindelijk — geloofd zij de heilige Jonkvrouw!”

Calais was de afgesproken wachtplaats. Daar zou Parma komen met zijn transportvloot. En met die landingstroepen zou een bezoek worden gebracht aan Engeland, aan Londen.

Parma, die nooit te laat kwam, was ook dezen keer vroeg genoeg geweest. Zijn troepen waren te Nieuwpoort en te Duinkerken ingescheept, reeds dagen te voren, maar de havens waren geblokkeerd, en zelfs de kleinste roei-boot kon er uit noch in. Dat had Parma te danken aan de Hollanders en de Zeeuwen, aangevoerd door dappere helden als Justinus van Nassau, Moor, Van der Does. Hun oorlogsschepen kruisten voor de Vlaamsche kusten, en het krijgsvolk in de transportschepen verbeet zich van ongeduld.

Want het was tuk op buit en roof. Deze ruwe soldaten herinnerden zich nog de furie van Antwerpen, toen de rijke stad hun prooi werd; toen zij zich meester maakten van die opgestapelde schatten. En Londen was nóg rijker en nóg weerloozter dan Antwerpen; — o, de buit zou onmetelijk zijn!

Maar de Hollanders en de Zeeuwen waakten. Zij vormden de trouwe wacht van Londen. En niet één dezer roofzuchtige krijgslieden heeft Londen ooit gezien.

Zoo wachtte Hertog Medina Sidonia dan te Calais. Doch hij wachtte tevergeefs. Parma kwam niet, want de Nederlanders beletten het.

Het werd Zondagavond de 7de Augustus. Het weer veranderde; de schippers vermoedden onstuimig weer, en de golven beukten met kracht de scheepswanden.

Dat zag er niet zoo mooi uit. Als er eens een storm kwam opzetten uit het Westen, met de Vlaamsche kust in lij — waar moest de groote vloot zich dan bergen? En terwijl de brandwachten aan boord der Spaansche zeekasteelen daarover nadachten, en het zóó donker op het water was, dat men ternauwernood een hand voor oogen kon zien, naderden plotseling zes hooge, geheimzinnige vuurzuilen uit de duisternis.

Er werd alarm gemaakt; de matrozen sprongen uit hun kooien; en de verschrikte bemanning riep en schreeuwde: „Gianibelli — de branders van Antwerpen!”

Vier jaren geleden hadden, tijdens het beroemde beleg van Antwerpen, helse brandschepen Parma's brug en duizenden menschenlevens vernietigd. De uitvinder van deze drijvende vuurmonsters, die volgens de Spaansche begrippen met vorst Satanas een verbond had gesloten, was de geduchte Gianibelli, die thans in Engeland woonde, en van wien de Spanjaarden vreesden, dat hij er weer de hand in had.

Er ontstond een verschrikkelijke verwarring aan boord. De ankers werden gelicht; op twee oorlogsschepen sloegen de vlammen der voortdrijvende vuurzuilen over; en vijf andere oorlogsschepen raakten met hun ra's hopeloos in elkander verward.

De krijgslist, er eenige branders aan te wagen, had den Engelschen een niet gering succes opgeleverd, maar toen de Maandagmorgen aanbrak, was de ontsteltenis bij de Spanjaarden geweken, en de Engelschen, die den vijand manmoedig aantastten, ontmoetten een krachtigen tegenstand. Zes uren lang duurde de strijd; toen verslapt de

Spaansche tegenstand, en week de Armada ter hoogte van de Zeeuwsche kusten.

Haar toestand werd hachelijk. De matrozen peilden slechts zes en een halve vadem water meer. De krachtige noordwestenwind dreef de Onoverwinnelijke Vloot met onweerstaanbaar geweld naar de Zeeuwsche kust, en de Zeeuwsche zandbanken zouden het roemlooze einde vormen dezer trotsche vloot.

Doch neen! God wilde het anders. Niet aan de Zeeuwsche kust zou deze vloot vergaan. De wind kroop naar het Zuidoosten, en de Engelschen en de Nederlanders konden 't aanzien, dat de Spaansche vloot weer het ruime sop koos.

Doch twee der grootste oorlogsschepen konden niet meer mee komen. Het waren de „Sint Mattheüs" en de „Sint Philippus."

De „Sint Mattheüs" praaide een Hollandsch visscher, die daar in zijn schuit eenzaam rondzwalkte, en de gezagvoerder bood den man een gouden keten, zoo deze den bodem veilig de haven van Nieuwpoort binnenloodste. De visscher zeide er weinig op; hij hield, aan het roer staande, het oorlogsschip dicht bij de Nederlandsche kust. Admiraal Johan van der Does schoot er als een havik op aan, en na een zwaar gevecht van twee uren werd de Spanjaard overmeesterd.

De „Sint Philippus" werd door de Nederlanders overrompeld. Zij vonden aan boord acht-en-veertig metalen stukken geschut en een rijken buit. Maar de kisten in

het ruim hadden ze niet moeten openen, want de dood zat er in.

Helaas! hun handen bleven er niet af. Het waren kisten met Ribadavidwijn. En terwijl de beker lustig werd geledigd op den ondergang der Onoverwinnelijke Vloot, kanelde het galjoen, en verdwenen drie honderd Nederlanders met de gevangen bemanning in de vochtige diepte.

Hertog Medina Sidonia had intusschen ingezien, dat het doel van den tocht was mislukt, en zijn eenig streven was thans, de vloot te redden. Hij wendde den steven en voer op goed geluk naar het Noorden, om aan zijn verbitterde vijanden te ontkomen.

Doch Gods stormen en orkanen versperden den weg van zijn vloot, en met een gouden Hertog doch zonder loods aan boord, werd de vloot een speelbal der golven. De kusten van Noorwegen, Schotland en Ierland zagen het wrakhout aandrijven en vroegen verbaasd, welke vloot toch vergaan mocht zijn.

Het was de Spaansche Armada, door menschelijke dwaasheid de Onoverwinnelijke Vloot genoemd. Zij had de toekomstige beulen van Engeland gedragen, doch deze beulen werden door de zee verzwolgen, als eens Pharao met al zijn heir.

Van de 30.000 matrozen verdronken er 20.000; van de 134 schepen gingen er 81 naar de diepte. En wat er overschoot, bestond uit wrakken.

L. P.

Strijd tusschen Filips' Armada en de Engelschen.